

Брюксел, 13.10.2015 г.
COM(2015) 495 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА И
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

**относно прилагането на Регламент (ЕО) № 1896/2006 на Европейския парламент и
на Съвета за създаване на процедура за европейска заповед за плащане**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Цел и основни елементи на процедурата

С Регламент (ЕО) № 1896/2006 от 12 декември 2006 г.¹ беше създадена първата истински европейска гражданска процедура — процедурата за европейска заповед за плащане. Тя се прилага от декември 2008 г. във всички държави членки с изключение на Дания. Това е факултативна процедура, която може да се използва по трансгранични дела като алтернатива на националните процедури за издаване на заповеди за плащане. Настоящият доклад е изготвен съгласно член 32 от Регламента, в който се предвижда, че Комисията представя на Европейския парламент, на Съвета и на Европейския икономически и социален комитет подробен доклад, извършващ преглед на функционирането на процедурата по издаване на европейска заповед за плащане.

Бързото и ефективно събиране на безспорни неизплатени задължения е от първостепенно значение за стопанските субекти в Европейския съюз. Просрочените плащания са една от основните причини за изпадането в неплатежоспособност, особено при малките и средните предприятия, и водят до загуба на много работни места. Това е накарало редица държави членки да въведат опростени процедури за издаване на заповед за плащане. Производството по издаване на заповед за плащане има за цел да се осигури бързо и икономически ефективно средство за съдебна защита срещу длъжника, задължаващо го да заплати определена парична сума, с презумпцията, че вземането няма да бъде оспорено от длъжника. Националните процедури обаче често са недопустими или неосъществими по трансгранични дела и резултатите от тях варират в значителна степен.

Именно по тези причини беше въведена процедурата за европейска заповед за плащане. Тя дава възможност на кредиторите да събират безспорни граждански и търговски вземания съгласно единна процедура, достъпна в 27 държави членки. Процедурата е писмена и не се изисква лично явяване пред съда, нито съдействието на адвокат. Ищецът трябва само да подаде молбата си. Не е необходимо да се представят писмени доказателства в подкрепа на молбата и в хода на процедурата не се изискват допълнителни действия от страна на ищеца. Европейската заповед за плащане се издава от съд или друг съдебен орган. Тя може да е в свободно обращение във всички държави членки, без да е необходимо каквото и да било междинно производство за признаване и изпълнение (екзекватура) в държавата членка по привеждане в изпълнение. Това означава, че европейската заповед за плащане може да бъде приведена в изпълнение в другите държави членки по същия начин, както всяка национална заповед за плащане, издадена в тях, т.е. без да е необходимо да се обявява изпълнимостта.

Тази опростена и ефикасна процедура е предназначена само за безспорни вземания. Поради това, с цел да се гарантира ефективното право на защита, е предвидена възможност ответникът да подаде възражение в 30-дневен срок от издаване на заповедта. Ответникът трябва да посочи единствено, че оспорва вземането, без да е нужно да указва причините за това и не е необходимо да бъде представляван от адвокат. Ако той направи това, процедурата за европейска заповед за плащане се прекратява. Производството по иска за вземането може обаче да продължи по реда на

¹ ОВ L 399, 30.12.2006 г., стр. 1.

редовното гражданско производство, което ще позволи доводите на ответника да бъдат надлежно разгледани.

Като част от предвидената опростена процедура в Регламента се предвиждат стандартни формуляри, които са на разположение онлайн на страницата на Европейския портал за електронно правосъдие на всички езици². Формулярите бяха актуализирани с Регламент (ЕС) № 936/2012 на Комисията от 4 октомври 2012 г.³ Информация относно това кои съдилища са компетентни да издават европейска заповед за плащане може да бъде намерена на уебсайта на Европейския съдебен атлас по граждански и търговски дела⁴. През 2010 г. Европейската съдебна мрежа публикува практически наръчник относно прилагането на Регламента⁵.

1.2. Методология и събиране на информация

Настоящият доклад се основава на информация, събрана от различни източници.

През юни 2010 г. беше проведено проучване на Евробарометър, в което взеха участие 26 690 граждани в 27-те държави — членки на ЕС.

Европейската комисия съфинансира проект „Опростяване на събирането на вземания в ЕС“ на Университета в Марибор, Словения, в който участваха 14 държави членки (Австрия, Белгия, България, Кипър, Чешката република, Германия, Испания, Финландия, Франция, Италия, Нидерландия, Полша, Португалия, Швеция). В резултат от проекта бяха изготвени два експертни доклада относно Регламент (ЕО) № 1896/2006 и 14 национални доклада⁶.

За да събере информация относно функционирането на процедурата, Комисията проведе допитване през април 2013 г., като изпрати въпросник до държавите членки. Статистическите данни за използването на процедурата бяха допълнително актуализирани и допълнени през юни 2014 г.

Функционирането на европейските процедури, включително процедурата за европейска заповед за плащане, беше обсъдено на техническо равнище въз основа на два работни документа на Комисията по време на 45-то заседание на звената за контакт на *Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела*, проведено на 29—30 май 2013 г.

На последно място, при изготвянето на настоящия доклад бяха взети под внимание три преюдициални заключения на Съда на Европейския съюз относно тълкуването на регламента⁷.

² https://e-justice.europa.eu/dynform_intro_form_action.do?idTaxonomy=156&plang=bg&init=true&refresh=1

³ ОВ L 283, 16.10.2012 г., стр. 1.

⁴ http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_information_bg.htm

⁵ http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm

⁶ Вж. <http://www.acj.si/en/pres-simpf>.

⁷ Дела C-215/11, C-324/12 и съединени дела C-119/13 и C-120/13.

2. ОБЩА ОЦЕНКА НА РЕГЛАМЕНТА

Като цяло целта на регламента да опрости, ускори и намали разходите за съдебни спорове по дела за безспорни вземания и да позволи свободното обращение на европейски заповеди за плащане в ЕС без екзекватура беше постигната до голяма степен, макар в повечето държави членки процедурата да е била приложена само в относително малък брой случаи.

От проучванията и консултацията, които бяха проведени, става ясно, че не е имало сериозни правни или практически проблеми, свързани с използването на процедурата или с факта, че по отношение на признаването и изпълнението на решенията, постановени по реда на тази процедура, екзекватурата е отменена.

2.1. Статистически данни

Според наличната информация съдилищата на държавите членки получават годишно между 12 000 и 13 000 молби за издаване на европейска заповед за плащане⁸. Най-голям брой молби (над 4 000 годишно) са подавани в Австрия и Германия, където са издавани и най-много европейски заповеди за плащане. Между 300 и 700 молби годишно се получават в Белгия, Чешката република, Франция, Унгария, Нидерландия, Португалия и Финландия. В останалите държави членки процедурата е била използвана в по-ограничена степен. По-подробна информация за конкретното използване на процедурата за европейска заповед за плащане по държави членки се съдържа в приложението.

2.2. Осведоменост относно съществуването и функционирането на процедурата

Проучване на Евробарометър⁹ от 2010 г. показва, че осведомеността и използването от страна на гражданите на европейските процедури, включително европейската процедура за заповед за плащане, са относително слаби: само 6 % от анкетирания са чували за процедурата за европейска заповед за плащане. Това може да се обясни с факта, че процедурата се използва основно от дружества и адвокати, както и с факта, че сравнително малко граждани участват в трансгранични спорове.

В случаите, в които гражданите са информирани за процедурата за европейска заповед за плащане, тя се счита като цяло за полезен способ за събиране на граждански парични вземания с трансграничен елемент, които по всяка вероятност няма да бъдат оспорвани от ответника.

Комисията изпълни проект за подпомагане на малките и средните предприятия, извършващи трансгранична дейност, чрез улесняване на трансграничното събиране на вземания, с цел да се подобрят използването и познаването на наличните правни инструменти, включително регламента, както и осведомеността относно тях¹⁰.

⁸ Вж. приложението (Статистически данни относно използването на процедурата за европейска заповед за плащане) за повече информация и източниците на данни.

⁹ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_351_en.pdf

¹⁰ http://ec.europa.eu/growth/smes/support/cross-border-enforcement/index_en.htm

3. СПЕЦИФИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ОЦЕНЯВАНЕТО

3.1. Географски обхват: „Трансгранични случаи“

Регламентът се прилага за трансгранични спорове, по които поне една от страните е с местоживееене или обичайно пребивава в държава членка, различна от държавата членка на сезирания съд или правораздавателен орган. Това ограничение до „трансграничните“ случаи съответства на приложното поле на други инструменти в тази област, като например европейската процедура за искиове с малък материален интерес¹¹. Ползвателите на процедурата може да не са запознати с това ограничение на обхвата или да не го разбират. Те може да имат очакването, че по-голяма част от делата им могат да бъдат обхванати от действието на Регламента. Това се потвърждава от някои дружества, които създават изкуствено трансграничен сценарий съгласно предвиденото в Регламента, за да се възползват от предлаганите от него предимства, например като прехвърлят вземането си на чуждестранно дружество. Това показва, че процедурата се възприема като ефективна.

3.2. Компетентност

Пет държави членки са предоставили компетентността за разглеждане на молби за европейски заповеди за плащане само на един конкретен съд/орган¹². В останалите държави членки компетентни да издават европейски заповеди за плащане са районните и окръжните съдилища (или нотариусите, какъвто е например случаят в Унгария).

Специализацията може да има някои предимства, като например гарантиране на специализирано познаване на процедурата и езикови умения. От друга страна, макар че процедурата за европейска заповед за плащане е писмена, гражданите, и особено потребителите, може все пак да предпочитат да предявят вземанията си пред техния местен компетентен съд. Дали предимствата от специализацията са повече от недостатъците може да зависи и от площта на държавата членка. Като цяло данните относно използването на процедурата, представени в приложението, не позволяват да се направи еднозначно заключение относно това дали централизираната система води до по-често използване на процедурата. При все това, като се има предвид че става дума за писмено и безспорно производство, при което не се провеждат прения по съществото на вземането и което съответно е особено пригодно за електронна обработка (вж. точка 3.5 по-долу), следва да се отбележи, че процедурата за европейска заповед за плащане наистина изглежда по-подходяща за прилагане от централизиран съд, отколкото други процедури, при които е необходимо провеждане на прения по същество и разглеждане на доказателства, налагащи евентуално по-малка отдалеченост на страните по делото от съда.

¹¹ Регламент (ЕО) № 861/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. за създаване на европейска процедура за искиове с малък материален интерес, ОВ L 199, 31.7.2007 г., стр. 1.

¹² Търговският съд на Загреб, Amtsgericht на Берлин-Вединг, районният съд на Оporto, районният съд на Хелзинки, шведската държавна агенция за събиране на вземанията.

3.3. Молба за издаване на европейска заповед за плащане

3.3.1. Главница и лихва

Молбата трябва да касае вземане с конкретен размер, което е изискуемо към момента на подаване на молбата за издаване на европейска заповед за плащане. Размерът на вземането включва главницата и доколкото е приложимо, лихвата, договорните неустойки и разноските. Ако се иска лихва върху вземането, в молбата трябва да се посочат лихвеният процент и периодът, за който се иска лихвата. В решението си по дело C-215/11¹³ Съдът на ЕС е пояснил, че в молбата си вискателят трябва да има възможност да претендира лихвите, начислени до плащането на главницата. В такъв случай националната юрисдикция е свободна да определи начина, по който трябва да бъде попълнен формуляр Д, при условие че ответникът е уведомен за начисляването на лихвата.

Регламент (ЕС) № 936/2012 на Комисията от 4 октомври 2012 г.¹⁴, който измени приложенията към Регламента относно европейска заповед за плащане, гарантира уведомяването на ответника, в карето „Важна информация за ответника“ на формуляр Д, относно това, че по силата на националното законодателство може да се дължи лихва до датата на изпълнението на заповедта, като в такъв случай това ще доведе до увеличаване на общата сума за плащане. Независимо от това формуляр Д не изглежда достатъчно добре разработен, така че да включва съответно описание на дължимата лихва. Поради това следва да се помисли за допълнително изменение на формулярите.

3.3.2. Език на молбата

В повечето държави членки молбите трябва да се подават на официалния(ите) език(ци). Някои държави членки обаче приемат и чужди езици: Чешката република, Естония, Кипър и Швеция приемат английски език; Франция приема английски, немски, италиански и испански.

Изискванията за превод влияят негативно на разходите и сроковете за провеждане на процедурата, въпреки че при процедурата за европейска заповед за плащане страните не са задължени да представят доказателства и да провеждат прения по тях. Формулярът за молбата може да бъде преведен автоматично на официалния език на държавата членка, в която заседава съдът. Тъй като формулярът съдържа полета за отметки, в повечето случаи не е необходим превод. За да се постигне целта за истинска европейска процедура, всички държави членки би следвало да приемат молби за европейска заповед за плащане на поне един език, различен от техния(те) официален(ни) национален(ни) език(ци).

¹³ Решение по дело *Iwona Szyrocka* от 13 декември 2012 г.

¹⁴ ОВ L 283, 16.10.2012 г., стр. 1.

3.3.3. Подаване на молбата по електронен път

Много държави членки разрешават подаване на молбата по електронен път¹⁵ или възнамеряват да въведат електронно обработване в бъдеще във всички съдилища, компетентни да разглеждат молби по процедурата за европейска заповед за плащане¹⁶.

След проучване на Комисията относно осъществимостта на електронно приложение за европейските заповеди за плащане, Европейската комисия предостави съфинансиране за пилотен проект по този въпрос. В пилотния проект „e-CODEX“ за процедурата за европейска заповед за плащане вземат участие девет държави членки¹⁷. Участниците извършват дейност като изпращаща страна, приемаща страна или и двете. Изпращащата страна дава възможност на потребителите да изпращат искания (т.е., формуляр А) за европейска заповед за плащане до приемна страна. Приемащата страна приема исканията и ги предава по електронен път на съда, посочен в подадения формуляр А. Въпросният съд може впоследствие да изпраща електронни отговори (напр. формуляр Б, формуляр Д и т.н.) по същия канал. На този етап не всички държави членки, участващи в проекта, разполагат с работеща система — някои от тях са все още в етап на тестване и планират функционирането в реално време да започне през 2015 г. или 2016 г. Възможността за електронно подаване на молбите се предоставя от „изпращащите“ държави членки като цяло само на ключови клиенти на правораздавателната система, напр. адвокати, банки, застрахователни дружества и социално-осигурителни институции, а не непременно на широката общественост. Примери за такива национални системи за подаване на молби, достъпни за ключови потребители, вече съществуват в Германия и Австрия. В близко бъдеще Европейският портал за електронно правосъдие ще предоставя, като изпращаща страна, възможност за електронно подаване на молби и за широката общественост. Молби ще може да се подават само до „приемащи“ държави членки, които успешно са приключили необходимите тестове за включване към Европейския портал за електронно правосъдие и оперират система на e-CODEX.

3.3.4. Разглеждане на молбата

Три държави членки¹⁸ докладваха за висок процент молби, които са били върнати от съдилищата за допълване или внасяне на поправки. Често докладвани причини за връщане са неточни или непълни данни за страните (например липсващи адрес или подпис на ищеца), непълна молба в частта относно лихвата и неплатени съдебни такси.

Динамичните формуляри, които са на разположение на Европейския портал за електронно правосъдие, вече помагат на потребителите да попълнят правилно молбата. Понастоящем порталът също така позволява на потребителите да установят компетентния съд посредством уебсайта на Европейския съдебен атлас. От втората половина на 2015 г., след стартирането на европейската база данни за съдилищата, процедурата за определяне на компетентния съд, до който следва да се изпрати

¹⁵ Чешката република, Германия, Естония, Франция, Литва, Австрия, Словения, Словашката република, Финландия, Швеция, Обединеното кралство, Кипър.

¹⁶ Ирландия, Италия, Малта, Португалия.

¹⁷ Австрия, Естония, Франция, Германия, Гърция, Италия, Франция, Полша и Нидерландия.

¹⁸ Германия, Нидерландия и Швеция.

молбата, ще бъде подобрена в още по-голяма степен. Би могло да се проучи как на Европейския портал за електронно правосъдие биха могли да се предоставят допълнителни обяснения за начина на попълване на формулярите и как електронните формуляри биха могли да съдържат повече подробности относно претендираните лихви. Накрая, макар държавите членки да не са правно задължени да предоставят помощ при попълване на формулярите по подобие на предвиденото в Регламент (ЕО) № 861/2007 за създаване на европейска процедура за иски с малък материален интерес, държавите членки биха могли да разширят помощта, предлагана на гражданите във връзка с европейската процедура за иски с малък материален интерес, като предоставят помощ и по отношение на процедурата за европейска заповед за плащане. Това ще е от полза както за гражданите, така и за ефикасното правораздаване от гледна точка на време и разходи.

В Регламента изрично се предвижда, че разглеждането на молбата за издаване на европейска заповед за плащане може да се извърши под формата на автоматизирана процедура. Такъв е случаят в Австрия и Германия. Тъй като процедурата за европейска заповед за плащане е писмена процедура без разглеждане на доказателства и без изслушване в съдебна зала, тя изглежда особено пригодена за пълна електронна обработка. Подобна обработка може да доведе до положителни последици по отношение на времето, необходимо за провеждане на процедурата (вж. също така точка 3.4. по-долу). Предвид това че срещу заповедта за плащане, издадена в рамките на автоматизирана процедура, лесно може да се подаде възражение и че процедурата осигурява ефективно връчване на документите, правата на ответника са надлежно гарантирани.

3.4. Издаване на европейска заповед за плащане

От наличната информация става ясно, че задължението съдилищата да издават европейските заповеди за плащане в срок от 30 дни от подаването на молбата като цяло се спазва само в някои държави членки. От държавите членки, които са предоставили данни по въпроса, заповедта се издава в срок от съдилищата в Малта (1 седмица), Белгия и Ирландия (2 седмици), Германия (2—3 седмици), България и Литва (30 дни). Съдилищата вземат решение в рамките на 1—2 месеца в Гърция и Люксембург, в рамките на 2 месеца във Франция и Финландия, в срок до 4 месеца в Австрия, Чешката република, Кипър, Естония, Полша, Нидерландия, Португалия, Швеция и Словения, до 6 месеца в Унгария, до 8 месеца в Испания и до 9 месеца в Словакия.

Голямата продължителност на производството едва ли може да бъде оправдана като се има предвид, че процедурата не изисква каквото и да било разглеждане на доказателства или изслушване на страните. Абсолютно необходимо е тази продължителност да се намали, тъй като бързото събиране на безспорните вземания оказва силно въздействие върху паричните потоци на дружествата, и особено на МСП. Наред с това системното неспазване на сроковете, предвидени в Регламента, може да се разглежда като нарушение на неговите разпоредби. Допълнителни действия за осъществяване на обработването на процедурата по електронен път биха могли да спомогнат за разрешаването на проблема. Службите на Комисията ще продължат да наблюдават отблизо тази област за подобрения.

3.5. Връчване на европейските заповеди за плащане и на други документи

Не са докладвани сериозни проблеми във връзка с връчването на документи в специфичния контекст на процедурата за европейска заповед за плащане. Единствените получени оплаквания се отнасят до разходите за трансгранично връчване. Според доклада на Комисията от декември 2013 г. относно прилагането на Регламент (ЕО) № 1393/2007¹⁹ европейските норми са спомогнали за ускоряване на връчването на документи между държавите от ЕС, въпреки постоянно нарастващия брой молби. Сроковете за предаване на съдебните документи са намалели в Австрия, Белгия, Финландия, Германия, Гърция и Португалия. В държавите членки съществуват различни начини за връчване. За целите на процедурата за европейска заповед за плащане държавите членки се насърчават да използват евтини способи за връчване, като връчване по пощата с обратна разписка.

Макар връчването на документи по електронен път да е предвидено в членове 13 и 14 от Регламента като възможен способ за връчване, то все още не се е превърнало в реалност в съдебните системи на ЕС. Причините за това могат да бъдат както от правно, така и от техническо естество. Членове 13 и 14 предвиждат връчването по електронен път да се урежда от националното законодателство на държавата, в която трябва да се извърши връчването. Следователно наличието на национални нормативни актове относно връчването на документи по електронен път е предпоставка за този вид връчване. Освен това, съгласно Регламент (ЕО) № 1393/2007 относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи²⁰, който се прилага за връчването по електронен път, извършвано съгласно Регламента относно европейска заповед за плащане²¹, прякото електронно връчване на документи от съд на страна по делото в друга държава членка е невъзможно, дори и само теоретично. И накрая, развитието на трансграничното връчване по електронен път може да бъде възпрепятствано също и по технически причини и поради несъвместимост на националните системи за електронно връчване.

3.6. Разноски

От текста на Регламента следва, че съдебните такси се определят съгласно националното законодателство. Въпреки това, в случай на възражение от страна на ответника срещу европейска заповед за плащане, регламентът изисква общият размер на съдебните такси за процедурата по издаване на европейска заповед за плащане и за редовното производство да не надвишава съдебната такса, дължима само за редовното производство. Наличните данни за съдебните такси, събирани за процедурата за европейска заповед за плащане, показват, че тези такси са сходни с таксите за съдебни спорове по реда на сходни национални процедури и варират значително в зависимост от държавата членка, в която се предявява вземането. Наред с това методите за изчисляване на таксите в различните държави членки се различават (фиксираны такси или такси, изчислявани като процент от цената на иска, или комбинация от двете). На

¹⁹ Доклад относно прилагането на Регламент (ЕО) № 1393/2007 относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела, COM(2013) 858 final.

²⁰ ОВ L 324, 10.12.2007 г., стр. 79.

²¹ Вж. член 27.

практика в отделни случаи гражданите са се оплаквали от ставката на таксите в някои държави членки.

Според докладването на Комисията обаче основният проблем, свързан със съдебните такси, е била липсата на прозрачност на таксите за потенциалните молители. За разрешаването на този проблем *Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела* е публикувала тази информация на Европейския портал за електронно правосъдие²².

3.7. Възражение срещу европейска заповед за плащане

Изглежда, че ответниците подават възражения срещу европейската заповед за плащане само в ограничена степен, макар процентът на възраженията да е различен в отделните държави членки. Така например броят на възраженията е незначителен в Австрия (4 %), докато във Франция и Германия достига около 16 %, а в Гърция е над 50 %.

Като цяло не са били докладвани проблеми във връзка с възраженията срещу европейската заповед за плащане. Съгласно член 17, параграф 2 подаването на възражение води до прехвърляне на делото за разглеждане по реда на редовно производство. Тъй като европейските заповеди за плащане могат да се отнасят и до искове с малък материален интерес по смисъла на Регламента относно исковете с малък материален интерес, Комисията предложи да се предвиди възможност след подаването на възражение по процедура за европейска заповед за плащане делото да бъде прехвърлено за разглеждане и по реда на европейската процедура за искове с малък материален интерес, доколкото тази процедура е приложима²³.

3.8. Преглед

Извънредният механизъм за правна защита по член 20 има за цел да се намери решение в ситуация, при която ответникът не е знаел за образуваното производство в държавата членка по произход и не е могъл да се защитава подобаващо. Това може да се случи, ако например адресът, на който е била изпратена молбата, е бил неточен. Въпреки че регламентът определя условията за упражняване на правото на преразглеждане, самата процедура се урежда от националното право. Информацията за различните процедури за преразглеждане в държавите членки е публикувана на страницата на Европейския съдебен атлас.

В определението си по дело C-324/12²⁴ Съдът на ЕС е постановил, че неспазването на срока за подаване на възражение срещу европейска заповед за плащане поради небрежност от страна на представителя на длъжника не е основание за преглед на заповедта за плащане съгласно член 20, тъй като такова неспазване не представлява извънредно обстоятелство по смисъла на посочения член.

²² https://e-justice.europa.eu/content_court_fees_concerning_european_payment_order_procedure-305-bg.do?init=true

²³ Предложение за Регламент за изменение на Регламент (ЕО) № 861/2007 за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес и Регламент (ЕО) № 1896/2006 за създаване на процедура за европейска заповед за плащане, COM(2013) 794 final.

²⁴ Определение на Съда от 21 март 2013 г., *Novontech-Zala*.

Националните процедури за извършване на прегледа се различават значително в отделните държави членки, а понякога има и разлики в зависимост от европейския инструмент, за който се отнасят (Регламент относно европейско изпълнително основание, Регламент относно европейска заповед за плащане, Регламент относно искове с малък материален интерес, Регламент относно издръжката). Освен това прилагането на процедурата за преглед по горепосочените инструменти е било повод за въпроси и несигурност.

Съединени дела C-119/13 и C-120/13²⁵ се отнасят до ситуация, в която европейски заповеди за плащане не са били връчени или не са били редовно връчени на ответниците, тъй като последните са променили местожителството си. Съдът е постановил, че Регламент (ЕО) № 1896/2006 трябва да се тълкува в смисъл, че процедурите по членове 16—20 от този регламент не са приложими, когато се окаже, че европейската заповед за плащане не е била връчена в съответствие с минималните изисквания, установени в членове 13—15 от Регламента. Когато подобна нередовност е установена едва след като европейската заповед за плащане е била обявена за подлежаща на изпълнение, длъжникът трябва да има възможност да изтъкне тази нередовност по реда, предвиден в националното право, и ако тя бъде надлежно доказана, трябва да доведе до недействителност на обявяването на тази заповед за подлежаща на изпълнение.

От решението на Съда по дела C-119/13 и C-120/13 следва, че се приема, че основен елемент от закрилата на правото на защита в рамките на хармонизираната процедура за европейска заповед за плащане — а именно правото на неизправния ответник да поиска преразглеждане на делото в случай на недостатъци при връчването на заповедта — не е уреден с регламента, а зависи от националното законодателство.

За да се гарантира, че ответникът може да се позове на такива недостатъци съгласно правото на Съюза, в бъдеще условията за извършване на преглед по член 20 следва да бъдат пояснени като се почерпи вдъхновение от по-скорошните разпоредби на Регламента относно издръжката и предложението за преработване на Регламента относно исковите с малък материален интерес. Това ще подобри и съгласуваността на инструментите относно гражданското процесуално право на равнище ЕС.

3.9. Привеждане в изпълнение

Не са докладвани специфични проблеми във връзка с привеждането в изпълнение на европейски заповеди за плащане. Съобщено бе за едно препятствие, изразяващо се в липсата на прозрачност на активите на длъжниците за целите на изпълнението в трансграничен контекст. Този проблем обаче е от хоризонтален характер и се отнася до всички случаи на трансгранично привеждане в изпълнение в ЕС, а не специално до изпълнението на европейски заповеди за плащане.

²⁵ Решение на Съда от 4 септември 2014 г., *Eco cosmetics* (C-119/13) и *Raiffeisenbank St. Georgen* (C-120/13).

3.10. Съдебната практика на Съда на ЕС относно неравноправните клаузи в договори и процедурите за издаване на заповед за плащане

Във връзка с прилагането на Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори Съдът на Европейския съюз е бил призоваван да разгледа прилагането на националните процедури за издаване на заповед за плащане и тяхното изпълнение в светлината на принципите на еквивалентност и ефективност на правото на ЕС. Повдигани са въпроси относно това дали решенията на Съда оказват въздействие върху ползването на процедурите за заповеди плащане при потребителски спорове. Действително, самото естество на процедурите за заповеди за плащане се основава на идеята, че — за разлика от редовните съдебни производства — материалноправното основание за вземането по принцип не се разглежда.

Съдът е приел, че при липсата на хармонизация на националните механизми за събиране на безспорни вземания правилата за провеждането на националните заповедни производства се уреждат във вътрешното право на държавите членки въз основа на принципа на процесуалната им автономия, но при условие тези правила да не са по-неблагоприятни от правилата, които уреждат подобни вътрешни положения (принцип на еквивалентност), нито да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени на потребителите от правото на Съюза (принцип на ефективност)²⁶.

По дело C-618/10 Съдът е постановил по-специално, позовавайки се на решението по дело C-473/00²⁷, че принципът на ефективност не допуска национална правна уредба, която в случаите, когато ответникът не е подал възражение, не позволява на компетентния съд да преценява служебно — макар вече да разполага с всички необходими за тази цел правни и фактически обстоятелства — дали дадена клауза за мораторни лихви в договор между продавач и потребител е неравноправна.

Съгласно практиката на Съда специфичните характеристики на съдебното производство между продавача или доставчика и потребителя, което протича съгласно националното право, не могат да представляват фактор, който би могъл да засегне правната защита, от която се ползва потребителят по силата на разпоредбите на Директива 93/13/ЕИО²⁸. Съдът обаче е подчертал също така, в контекста на прегледа на окончателни арбитражни решения, че необходимостта от съблюдаване на принципа на ефективност не може да доведе до задължение за национална юрисдикция със свои действия изцяло да замести пълната процесуална пасивност на засегнатия потребител²⁹.

Други решения на Съда относно принципа на ефективност³⁰ се отнасят до процедурата за заповед за плащане след подаването на възражение, щом разглеждането на делото продължи по реда на редовно или друго гражданско производство. В решението си по

²⁶ Решение *Banco Español*, C-618/10, 14 юни 2012 г.

²⁷ Решение *Cofidis*, C-473/00, точка 35.

²⁸ Решение *Banco Español*, точка 55.

²⁹ Решение *Asturcom Telecomunicaciones*, 6 октомври 2009 г., точка 47.

³⁰ Вж. решенията по дела C-168/05, *Mostaza Claro*; C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones*; C-243/08, *Pannon GSM*; C-137/08, *VB Pénzügyi Lízing*; C-453/10, *Pereničová* и *Perenič*.

дело C-618/10, *Banco Español*, Съдът прави ясно разграничение между ситуацията, при която все още не е подадено възражение в заповедното производство, и останалите ситуации. Конкретният случай се е отнасял до това да се определят задачите на националния съд по Директива 93/13/ЕИО в контекста на производство за издаване на заповед за плащане, още преди потребителят да подаде възражение. Съдът е подчертал, че всеки случай, в който се поставя въпросът дали национална процесуална разпоредба прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на правото на Съюза, трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото на тази разпоредба в цялото производство и за неговото развитие и особености пред различните национални инстанции.

Член 8 от Регламента изисква съдът да провери основателността на вземането *въз основа на информацията, с която разполага*. Ако при обикновената проверка съдилищата имат съмнения относно основателността на вземането или част от него (например лихвата), те могат да предложат на ищеца съгласно член 10 от Регламента заповед само за част от вземането³¹. Освен това е гарантирана пълна преценка по съществото на вземането след подаването на възражение срещу европейската заповед за плащане, когато разглеждането на иска продължи по реда на редовно съдебно производство. Следователно може да се направи заключението, че характеристиките на процедурата за европейска заповед за плащане надлежно гарантират съответствие със съдебната практика на Съда на ЕС.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Процедурата за европейска заповед за плащане беше въведена с цел опростяване, ускоряване и намаляване на разходите за събиране на неизплатени задължения, както и за предоставяне на кредиторите, и по-специално на МСП, на бърз и ефективен съдебен инструмент — цел на политиката, която е също толкова валидна днес, колкото е била и при приемането на Регламента.

Въз основа на гореизложената оценка на функционирането на процедурата може да се заключи, че Регламентът, общо погледнато, функционира по устойчив и задоволителен начин. Като цяло неговото прилагане е подобрило, опростило и ускорило уреждането на безспорни парични вземания по трансгранични спорове. Предвид изложеното следва да се приеме, че понастоящем не е подходящо да се внасят промени в основните параметри на европейската процедура.

Процедурата за европейска заповед за плащане обаче не е достатъчно добре позната в средите на бизнеса, сред гражданите, практикуващите специалисти и съдилищата.

³¹ Следва да се отбележи, че националните процедури за заповед за плащане също дават възможност за извършване на подобна *prima facie* проверка. Така например нерядко при прилагане на френското производство за *injonction de payer* съдът служебно намалява размера на прекомерните претенции за плащане на лихви. Също така немското производство за *Mahnverfahren*, което е до голяма степен автоматизирано, е замислено по такъв начин, че да се откриват свързаните с вземането аномалии, по които може служебно да се предприемат действия, било то като на ищеца се издаде заповед само за част от вземането (като по този начин служебно се намалява претендираната сума), или чрез отказ за издаване на заповедта.

Необходимо е допълнително повишаване на информираността както на европейско равнище, така и на равнището на държавите членки. Регламентът следва да се популяризира ефикасно и активно, като на широката общественост и професионалните среди следва да се предостави информация относно процедурата за европейска заповед за плащане.

Наред с посоченото, действието на Регламента може да бъде подоброено чрез незаконодателни мерки и мерки по прилагане. Комисията ще използва проактивно механизма за сътрудничество на *Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела* за подобряване на прилагането на този полезен инструмент и насърчаване на неговото ползване. Функционирането на процедурата може допълнително да се подобри чрез осигуряване на електронна обработка и чрез по-нататъшно обмисляне от страна на държавите членки на възможността за централизиране при разглеждането на делата, образувани по реда на тази процедура.

Приложение

Статистически данни за използването на процедурата за европейска заповед за плащане

Данните се отнасят за периода 2012 —2013 г. Ако в таблицата не е посочено друго, данните се отнасят за 2012 г.

	Брой подадени молби	Заповеди за плащане за привеждане в изпълнение	Молби, върнати за допълване/поправка	Изменени е на молбата	Брой възражения	Брой на издадените заповеди за плащане	Продължителност на производството
Белгия	319	•	няколко	няколко	•	261	1—2 седмици
България	109	54	14	1	4	82	30 дни
Чешка република (2013 г.)	358	•	•	•	•	210	2 седмици до 6 месеца
Германия	4 130	•	85 %	5 %	633	90 %	2—3 седмици
Естония	6	2	3	2	1	2	1 седмица до 5 месеца
Ирландия	189	11	65	0	51	134	2 седмици
Гърция	168	•	•	0	>50 %	149	1—2 месеца
Испания	63	•	•	•	•	72***	8 месеца
Франция	335	•	118	•	+/- 16 %	305	2 месеца
Кипър (2013 г.)	11	4	1	0	2	9	2 седмици до 5 месеца
Литва	9	23	0	•	5	7	30 дни
Люксембург (2013 г.)	218	173	102	59	31	127	1—2 месеца

Унгария (2013 г.)	442	144	•	•	24	489***	0—3 месеца (350 дела); 3—6 месеца (139 дела)
Малта	1	0	0	•	0	4***	1 седмица
Нидерландия	372 (през 2011 г.)	•	80 %	10 %	80	194	5 месеца
Австрия	4 367 (2012 г.) 2 119 (2013 г.)	•	237 (2012 г.) 129 (2013 г.)	2 (2012 г.) 1 (2013 г.)	175 (2012 г.) 212 (2013 г.)	4 092 (2012 г.) 2 074 (2013 г.)	1,5—4 месеца (2013 г.)
Полша	1 800 (от 2008 г. насам)	0	263	50	194	1 016	4,5 месеца
Португалия	485 (2012 г.) 296 (2013 г.)	97 (2012 г.) 166 (2013 г.)	10 (2012 г.) 25 (2013 г.)	•	•	•	(2012 г.) 5 месеца
Словения	12	35	1	5	1	7	5 месеца
Словакия (2013 г.)	86	8	14	4	16	54	1—9 месеца
Швеция (2013 г.)	91	27	83	•	23	62	142 дни (85 дни за молби, обявени за недопустим и и др.)
Финландия (2013 г.)	633	•	по-малко от 10	по-малко от 10	52	около 400	2 месеца
Обединено кралство (2013 г.)	208	108	Няма данни за Англия и Уелс или Шотлан-	Няма данни за Англия и Уелс или Шотлан-	Няма данни за Англия и Уелс или Шотлан-	Няма данни за Англия и Уелс 1	Няма данни за никой съд от Обединенот

			дия 5 (Северна Ирландия)	дия 1 (Северна Ирландия)	дия 5 (Северна Ирландия)	(Шотландия) 23 (Северна Ирландия)	о кралство
Хърватия*	•	•	•	•	•	•	•
Италия**	•	•	•	•	•	•	•
Латвия	•	•	•	•	•	•	•
Румъния	•	•	•	•	•	•	•

- Не са предоставени данни

* Моля, обърнете внимание, че Хърватия се присъедини към ЕС едва на 1 юли 2013 г.

** Няма отделна статистика за европейските заповеди за плащане; те се обработват статистически заедно с националните заповеди за плащане.

*** Включително молбите от предходни години.